

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента, професора
кафедри теорії та історії держави і права ВНЗ «Національна академія
управління» Чечерського Віктора Івановича
на дисертаційне дослідження Улинця Володимира Івановича
на тему: «Функції поліції сучасної держави», поданого на здобуття
наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»
від 14.04.2025 р.**

Актуальність теми дисертаційної роботи. Створення ефективної, демократично орієнтованої моделі поліції є одним із першочергових завдань розвитку сучасної української державності. Формування такої моделі передбачає необхідність чіткої концептуалізації функцій поліції, що мають відповідати принципам правової держави, забезпечувати оптимальний баланс між здійсненням примусових заходів та наданням публічних сервісних послуг, а також сприяти зростанню рівня довіри громадян до правоохоронних органів.

Потреба у комплексному осмисленні функціонального спрямування поліції зумовлюється не лише процесами внутрішніх реформ, а й зовнішніми викликами – повномасштабних вторгненням російської федерації, загрозами громадській безпеці, необхідністю узгодження діяльності поліції з міжнародними стандартами. В таких умовах особливо важливим є переосмислення ролі поліції як органу, що орієнтований на запобігання правопорушенням та захист прав людини.

Аналіз сучасних трансформацій у діяльності поліції вимагає врахування як національного контексту розвитку правоохоронної системи, так і зарубіжного досвіду. Підвищення стандартів професійної діяльності, впровадження механізмів громадського контролю, забезпечення превентивного характеру роботи поліції є

основними векторами, які визначають необхідність наукового дослідження функцій поліції демократичної держави.

Отримані дисертантом результати мають важливе практичне значення для удосконалення законодавчого регулювання діяльності поліції в Україні, розвитку правової політики у сфері громадської безпеки, а також для забезпечення реальної ефективності правоохоронних функцій у складних умовах сьогодення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота Улинця В.І. характеризується обґрунтованістю наукових положень, висновків та рекомендацій щодо вирішення низки теоретичних та практичних питань, пов'язаних із визначенням правової природи функцій поліції в сучасній демократичній державі, їх місця у системі забезпечення прав і свобод людини, а також шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності поліції в Україні.

У процесі виконання дисертаційного дослідження здобувачем використано комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів, що дозволило забезпечити високий рівень наукової аргументації та всебічне висвітлення теми. Враховуючи особливості предмета, мети та завдань дослідження, обґрунтовано застосовані такі ключові методологічні підходи, як *монографічний метод* – при аналізі теоретичних засад функцій демократичної держави, *логіко-семантичний метод* – для дослідження сучасного стану і змісту поняття «функції поліції демократичної держави», *феноменологічний підхід* – для характеристики сутності функцій поліції як багатогранного правового явища, а також *діяльнісний підхід* – при вивченні практики реалізації функцій поліції. *Історико-правовий метод* дозволив дослідити етапи розвитку функцій поліції в Україні та виявити об'єктивні причини їх трансформації. За допомогою *функціонального методу* визначено місце і роль поліції в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. *Статистичний метод*

сприяв аналізу кількісних показників, що відображають динаміку довіри населення до поліції в Україні та зарубіжних державах. Використання *порівняльно-історичного методу* дало можливість виявити спільні та відмінні закономірності розвитку поліції в Україні та країнах Європи. Таке поєднання методів забезпечило комплексний характер дослідження та сприяло досягненню його мети.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять положення Конституції України, закони України, зокрема Закон України «Про Національну поліцію», рішення Конституційного Суду України, міжнародно-правові акти, що закріплюють стандарти діяльності органів поліції в демократичних державах, а також нормативно-правові акти зарубіжних країн, які регулюють організацію і функціонування поліції.

Висновки та пропозиції дисертаційного дослідження сформульовано на підставі наукових праць національних і зарубіжних учених, які досліджують питання теорії держави і права, конституційного права, адміністративного права, правового регулювання діяльності правоохоронних органів, а також міжнародних стандартів у сфері функціонування поліції в демократичних державах.

Теоретичну базу дослідження проблематики функцій поліції сучасної демократичної держави склали наукові напрацювання широкого кола вчених і практиків. Необхідно зазначити про ґрунтовну теоретичну базу дослідження, що включає праці вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі теорії держави і права, конституційного та адміністративного права, організації діяльності правоохоронних органів тощо. Зокрема, використано праці Авер'янова В., Барановського О., Гаращука В., Нестеренко К., Ткаченка М., Тищенка М., Трояна В., А. Селіванов, О. Рябченко, Р. Шевчук, Швець Д., Шемшученка Ю. та інших.

Водночас сучасний стан вивчення проблеми функціонального спрямування поліції потребує подальшого розвитку з урахуванням новел українського

законодавства, викликів сьогодення та актуальної необхідності адаптації центрально-європейської доктрини організації поліцейської діяльності до національної специфіки, що є важливим у контексті триваючої правоохоронної реформи в Україні.

Новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх апробацією. Основні результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Окремі положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані в дисертації, отримали також апробацію на міжнародних правових школах, зокрема: міжнародній правовій школі *«Реалізація конституційного права на свободу пересування в умовах війни: правові стандарти та практичні можливості»* (м. Ужгород, 24 лютого 2023 р.); міжнародній правовій школі *«Особливості навчально-методичної роботи у вищій школі в умовах війни: досвід України»* (м. Ужгород, 26 квітня 2024 р.); міжнародній правовій школі *«Функціонування інституту власності в умовах війни: міжнародний досвід та українські реалії»* (м. Ужгород, 31 жовтня 2024 р.).

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в комплексному міждисциплінарному дослідженні функціонального спрямування поліції сучасної демократичної держави. Основними науковими результатами, що демонструють наукову новизну є наступні:

вперше:

- в українській правовій думці комплексно розглянуто та здійснено аналіз нормативно-правової регламентації функцій поліції сучасної демократичної держави, проаналізовано зарубіжний досвід функціонування поліцейських органів

та сформовано концептуальний підхід до вдосконалення регламентації функціонального спрямування поліції України;

удосконалено:

- в контексті дослідження місця і ролі сучасної поліції – місце органів внутрішніх справ в демократичній та недемократичній державі, зокрема зазначено про різницю та встановлено, що ключовими відмінностями для кожного з державно-політичних режимів є наявність чіткої регламентації саме запобігання вчиненню правопорушення, механізми щодо якого в демократичній державі дозволяють ефективно взаємодіяти з суспільством, що призводить до мінімізації вчинення правопорушення і, як наслідок, зменшення суспільно несприятливих ефектів. В недемократичній державі головний акцент діяльності органів внутрішніх справ зміщується на виявлення правопорушення і встановлення особи правопорушника;

- дефініції таких базових понять як «функції сучасної держави», «функції поліції сучасної держави», що дало змогу конкретизувати понятійний апарат дослідження, зокрема запропоновано розуміти «функції поліції сучасної держави як напрями впливу діяльності поліції на суспільні відносини, що відображають сутність державно-політичного режиму держави»;

- виокремлено основні етапи правової регламентації органів поліції на території України;

набули подальшого розвитку:

- запропоноване авторське уточнення змісту поняття «функцій поліції сучасної демократичної держави», під якими пропонуємо розуміти напрями впливу діяльності поліції, що формуються державою прозоро, без політичної заангажованості і реалізують завдання, пов'язані з попередженням, запобіганням правопорушень, вжиттям заходів щодо охорони прав і законних інтересів особи суспільства та держави;

- функції поліції сучасної демократичної держави, до яких віднесено такі як: 1) превентивна; 2) охоронна (правоохоронна); 3) адміністративно-кримінальна; 4) сервісна (правоохоронний сервіс); 5) інформативна.

- визначення місця і ролі поліції в Україні як сервісної служби, що виконує роль запобіжника правопорушень, який має відповідні, забезпечені державою інструменти, які дозволяють ефективно взаємодіяти з суспільством, в результаті чого можливо запобігти правопорушенню, що сприяє зменшенню суспільно несприятливих ефектів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. У вступній частині дисертаційної роботи логічно й обґрунтовано висвітлено актуальність обраної тематики, окреслено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами досліджень. Чітко сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку, визначено методологічну базу дослідження. Окрему увагу приділено розкриттю наукової новизни, практичного значення та прикладної цінності отриманих результатів.

У розділі 1 *«Теоретико-методологічні засади дослідження функцій органів внутрішніх справ в сучасній демократичній державі»* досліджено теоретико-методологічні засади функціональної спрямованості поліції в демократичній державі. Розділ присвячено комплексному аналізу основних ознак функціональної діяльності органів внутрішніх справ залежно від характеру державно-політичного режиму.

Цінною є авторська позиція щодо виокремлення специфічних ознак функціональної спрямованості поліції в умовах антидемократичного режиму, серед яких: непрозорість утворення та діяльності, політична заангажованість і каральний характер функціонування. У протизвагу цьому розкрито характерні властивості поліції демократичної держави, що включають превентивність, охоронну діяльність, протидію злочинності, сервісну орієнтацію та інформативність.

На підставі ґрунтовного аналізу дисертант обґрунтовано визначає ключову відмінність між поліцією демократичного та антидемократичного типів, яка полягає в акценті на запобіганні правопорушенням як пріоритетному завданні у демократичній державі. Особливої уваги заслуговує запропоноване авторське визначення поняття «функції поліції сучасної держави», яке підкреслює їхню роль як напрямів впливу на суспільні відносини відповідно до сутності державно-політичного режиму.

Також заслуговує на позитивну оцінку запропоноване автором структурування функцій поліції демократичної держави на п'ять основних видів: превентивну, охоронну (правоохоронну), адміністративно-кримінальну, сервісну (правоохоронний сервіс) та інформативну функції, що демонструє системний підхід до розуміння сутності поліцейської діяльності в умовах демократичного правопорядку.

Розділ 2 дисертаційного дослідження *«Теоретичні засади реалізації функцій органів поліції в Україні»* присвячено аналізу сучасного стану та напрямів удосконалення нормативно-правового регулювання функцій поліції в Україні. У межах цього розділу дисертант обґрунтовано пропонує доповнити чинну редакцію частини першої статті 1 Закону України «Про Національну поліцію», закріпивши у ній функціональне спрямування поліції шляхом конкретизації виконуваних нею основних функцій: превентивної, охоронної (правоохоронної), адміністративно-кримінальної, сервісної (правоохоронний сервіс) та інформативної.

Цінним є також сформульоване автором бачення щодо необхідності концептуальних змін у підходах до визначення ролі, статусу, структури та завдань поліції. Відзначено, що сучасна поліція повинна бути не лише каральним органом, а насамперед сервісною службою, спрямованою на запобігання правопорушенням шляхом активної взаємодії з суспільством і використання інструментів превенції.

Особливу увагу в роботі приділено пропозиції щодо організаційної моделі поліції як дворівневої структури, яка включає централізоване управління Національної поліції та місцеву поліцію з автономією під громадським контролем, що відповідає сучасним європейським стандартам у сфері правоохоронної діяльності.

У розділі 3 *«Трансформаційні зміни функціонального спрямування діяльності органів поліції в рамках євроінтеграційних прагнень України»* досліджено роль міжнародних та європейських стандартів у формуванні функціонального спрямування поліції сучасної демократичної держави. Дисертант обґрунтовано підкреслює, що міжнародні документи та європейські практики є важливим орієнтиром для розвитку української поліції, оскільки їх імплементація сприяє підвищенню рівня захисту прав людини, активізації міжнародного співробітництва, удосконаленню національного законодавства та зміцненню довіри суспільства до правоохоронних органів.

Цінною є увага автора до проблеми адаптації міжнародних стандартів до українських реалій. У роботі відзначено як позитивні зрушення у нормативно-правовій базі, так і існуючі недоліки: зокрема, недостатню імперативність міжнародних актів у чинному законодавстві України, відсутність чіткої регламентації превентивної функції поліції, кадрові та фінансові труднощі, а також потребу у розвитку ІТ-інфраструктури для підвищення ефективності поліцейської діяльності.

Особливу практичну значущість має запропонована автором ініціатива внесення змін до статті 2 Закону України «Про Національну поліцію», спрямована на чітке визначення завдань поліції у сфері забезпечення публічної безпеки, захисту прав і свобод людини, протидії злочинності та надання допомоги особам, які цього потребують.

Зауваження щодо окремих положень дисертації. Незважаючи на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Улинця Володимира Івановича варто виокремити певні зауваження, які, на наш погляд, потребують додаткових роз'яснень під час захисту дисертації:

1. У роботі обґрунтовано наголошується на важливості надання поліції певної свободи дій для оперативного виконання її функцій. Водночас, на нашу думку, недостатньо акцентовано увагу на потенційних ризиках, пов'язаних із можливим зловживанням дискреційними повноваженнями, а також на необхідності встановлення чітких меж такої дискреції. У зв'язку з цим, видається доцільним у межах публічного захисту дисертаційної роботи почути позицію здобувача щодо оптимальних механізмів контролю за реалізацією дискреційних повноважень у діяльності Національної поліції з урахуванням гарантій захисту прав і свобод людини.

2. На сторінці 64 дисертаційного дослідження дисертант вказує, що до основних функцій поліції демократичної держави належать: превентивна, охоронна, адміністративно-кримінальна, сервісна та інформативна. Водночас запропоноване розмежування виглядає переважно емпіричним і потребує глибшого теоретичного обґрунтування. Залишається відкритим питання щодо теоретичних підстав, які стали обґрунтуванням вибору саме п'яти основних функцій поліції демократичної держави.

3. У дисертаційному дослідженні позитивно оцінюється ідея децентралізації поліції за прикладом європейських країн. Водночас недостатньо проаналізовано потенційні ризики такої реформи в умовах тривалого воєнного конфлікту, підвищеної мілітаризації суспільства та загрози фрагментації державної влади на регіональному рівні. У зв'язку з цим, доцільно було б уточнити позицію дисертанта щодо того, яким чином має бути забезпечений баланс між потребою у

розвитку місцевої поліції та необхідністю збереження ефективної централізованої вертикалі безпеки в Україні.

Сформульовані зауваження носять суто рекомендаційний характер та не применшують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження. Вони не впливають на фундаментальність та наукову цінність одержаних результатів, не ставлять під сумнів їх достовірність, обґрунтованість і практичну значущість. Навпаки, порушені питання можуть слугувати орієнтиром для подальшого поглиблення наукових пошуків у сфері вдосконалення конституційно-правових засад діяльності поліції демократичної держави.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено у восьми наукових статтях, три з яких опубліковані у періодичних наукових фахових виданнях та трьох тезах наукових доповідей на міжнародних правових школах.

Відсутність порушення академічної доброчесності. У результаті перевірки та аналізу дисертаційного дослідження ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів не виявлено. Відтак наукові положення, винесені на захист, є результатом самостійної роботи здобувача, а текст дисертації відзначається оригінальністю. З урахуванням інформації та матеріалів, що виявлені за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення текстові збіги мають належні посилання на першоджерела, які наведені у списку використаної літератури, можна констатувати про дотримання академічної доброчесності.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Улинця Володимира Івановича на тему: «Функції поліції сучасної держави» виконана вперше, є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані та практично значущі результати, спрямовані на вирішення низки теоретичних і практичних питань, пов'язаних із визначенням функцій поліції демократичної держави, удосконаленням конституційно-

